

Dimensies tussen noot en toon

Nu midi eindelijk volwassen aan het worden is, beginnen er ook langzamerhand serieuze controllers te komen die daarmee kunnen omgaan. Zoals de hier besproken K-Board Pro 4.

door **Allard Krijger**
allard@interface.nl

Het ligt erg voor de hand, maar het wordt toch vaak vergeten; midi is een taal voor toetsen, zoals het klavier van een piano of orgel. Dat heeft voordelen en nadelen. Het voordeel is dat met een relatief simpel protocol gemakkelijk muziek vastgelegd kan worden in een daw. Met simpel protocol bedoel ik dat de informatie in de basis bestaat uit noten, zoals C2, F#4 of Ab2. Het midiprotocol zegt in principe niets over de klank zelf. Dat maakt dat het een mooi slank en strak systeem is. Het is alsof je het totale muzikale potentieel weer geeft in een Excel-sheet. Het nadeel is dat je maar een betrekkelijk klein deel van het muzikale potentieel dan ook echt vastlegt. Net zoals een wegenkaart niet alles vertelt wat er te zeggen is over 'de weg'. Daarom klinkt een standaard midifile vrijwel altijd dood. Muziek is meer dan de gespeelde noten, want juist wat er tussen de noten gebeurt, maakt de muziek levend en interessant. Dat lost het midiprotocol, zoals we dat sinds 1983 kennen, niet goed op. Wel redelijk goed voor de meeste toetsinstrumenten, maar niet voor instrumenten die je middels een andere userinterface bespeelt, zoals blaas, snaar- en strijkinstrumenten. Om van drums nog maar te zwijgen. Hoog tijd voor een update van het protocol.

Nootzakelijk

Midi Polyphonic Expression (mpe) lost het grootste probleem van het verouderde midiprotocol op. En dat niet alleen: het bevrijdt tegelijkertijd de synthesizer uit de klauwen van de pianoklavierterreur. En dat werd tijd! Op een mpe-compatible keyboard kun je van iedere gespeelde noot afzonderlijk bepalen (spelen) wat er met die toon gebeurt. Je merkt dat ik hier 'noot' en 'toon' apart benoem. Een noot is een midinoot, zoals bijvoorbeeld

info

- **Prijs incl:** € 850,-
- **Distributie:** Pearl Music Europe, 00800 424 9328
- **Internet:** www.pearleurope.com, www.keithmcmillen.com

specificaties

- 4-octaafs midicontroller
- attack- en release-velocity, x/y-positie, polyfone aftertouch
- mpe-compatible
- mini-usb-aansluiting voor Mac, Windows, iOS en Android
- vrij te configureren met editor
- standaard midi met optionele midi-expander

midinoot 64 (C4). Dat zegt nog niets over wat je hoort, of hoe het geluid zich gedraagt. Toon gaat over hoe het klinkt; hoe het geluid zich gedraagt tijdens zijn bestaan.

Een geluid (of toon) bestaat eerst niet, wordt dan door een actie van de muzikant werkelijkheid, doorloopt vervolgens een of meer fases, waarna ie weer ophoudt te bestaan. Bij klassiek midi kun je het gedrag van de toon voorprogrammeren en enigszins beïnvloeden met controllers zoals pitchbend. Maar die gelden dan voor alle gespeelde tonen tegelijk. Met mpe heb je die controle dus per gespeelde toon, net als bij bijvoorbeeld een gitaar, waarbij je een snaar kunt optrekken en de anderen kunt laten doorklinken zonder pitchbend. Zo heb je gedetailleerde en gevarieerde controle over de gespeelde tonen.

Waar traditioneel midi alleen aftertouch (als je mazzel hebt polyfoon), modulatie en pitchbend bieden, heb je bij mpe vijf verschillende controllers per gespeelde toon. Er wordt al wat langer geëxperimenteerd met mpe, oftewel, met vijf-dimensionale keyboards. De Roli Seaboard is de meest succesvolle daarvan. Het Haken Continuum is een ander tof concept, net als de LinnStrument. Het

INTERFACE XTRA

- **overview**
- **diverse performance video's**
- **handleiding**

onderwerp van deze test, de K-Board Pro 4, is weer een heel andere benadering van mpe.

Hard en zacht

Het K-Board Pro 4 heeft, in tegenstelling tot het Seaboard of de Haken, geen zacht maar juist een hard en onbeweeglijk speelvlak. Het is gemaakt van een stugge variatie van siliconen, voelt 'zacht' maar het geeft niet mee, of deukt niet in tijdens het bespelen. Het lijkt qua materiaal wel op de drum pads zoals je die op veel midicontrollers ziet. Maar bij de K-Board Pro 4 is het vormgegeven als een traditioneel klavier met witte en (vrij smalle) zwarte toetsen. Deze zijn aanslaggevoelig, maar ook release-gevoelig. Verder kun je schrijven (naar voor en naar achteren) en wiebelen met je vinger (van links naar rechts). En natuurlijk zijn de toetsen ook drukgevoelig. Zo komen we op de vijf dimensies van het mpe-protocol. Ik ben

de gelukkige bezitter van een Roli Grand (de versie met ingebouwde synthesizer), die een zacht siliconen keyboard heeft. Je kunt daar letterlijk in knippen en je synthesizer laten schreeuwen als je dat doet. Doordat het toetsenbord van de K-Board Pro 4 zo anders is, gaat dat hier niet, maar zacht schrijven en drum/percussie-achtig spelen gaat weer veel gemakkelijker. De K-Board Pro 4 lijkt wat dat betreft meer op een mpe-marimbacontroller, waar de Roli Seaboard weer een heel nieuwe kijk op midicontrollers geeft. Net als de Haken overigens, die daarin nog verder gaat.

De K-Board Pro 4 is bijzonder fraai en degelijk uitgevoerd, met de mogelijkheid om ook nog een paar pedalen aan te sluiten. Behalve het 4-oktaafs keyboard, zijn er ook nog eens vier grote controllers boven het toetsenbord. Deze zijn voor (overall) pitchbend, modulatie, octavering en dat soort zaken.

Speelgevoel

Nu heb je alleen voordeel van mpe als je op een mpe-compatible synthesizer speelt. Of, als je de programmering van je synthesizer en de K-Board Pro 4-instellingen goed met elkaar laat communiceren. Dat laatste kan met de bijbehorende editor, waarvan ook een webversie bestaat. Ik heb de Equator softwaresynth op mijn computer staan, die bij de Seaboard geleverd wordt. Een mooie gelegenheid om de twee verschillende interpretaties van mpe met elkaar te vergelijken.

De K-Board Pro 4 volgt alle speelbewegingen haarscherp. Scherper vaak dan de Seaboard, die wat zompiger aanvoelt. Snel spelen en percussiedingen gaan supergoed, evenals heel zacht aanstrijken.

Wel moest ik de presets wat aanpassen

De K-Board Pro 4 volgt alle speelbewegingen haarscherp

het oordeel

- + strakke tracking
- + degelijk gebouwd
- + uitgebreid te configureren
- geen vervanging standaard klavier, eerder een aanvulling

als ik een één-op-één-vertaling wilde van wat ik deed naar het gedrag van de toon. Dus, aanpassen hoe de synth reageerde op een bepaalde beweging of druk. Bij een standaard midikeyboard is het aanpassen van de velocity-curve vaak al genoeg, maar hier moest ik dus wel vaak alle vijf de curves doorlopen en aanpassen om het goed scherp te krijgen. Dan zeg jij natuurlijk: 'Maar dan pas je toch een beetje aan hoe je erop speelt?' Ja, dat kan ook. Maar ik ben inmiddels gewend dat ik vrij precies kan doen wat ik wil met de Seaboard. Als ik begonnen was met de K-Board Pro 4 was dit waarschijnlijk andersom ook het geval geweest. Hoewel... misschien ook niet, aangezien beide mpe-midikeyboards een totaal andere aanpak hebben. Ik kan niet zeggen dat het een beter is dan het andere, hoewel de K-Board Pro 4 zeker laagdrempeliger is. Het lijkt meer op wat we hadden, en is ook veel eenvoudiger om er 'zuiver' op te spelen. En dat is wat de meeste mensen toch graag willen.

Behalve een (lange) sessie met de Equator mpe-compatible synth heb ik de K-Board Pro 4 ook gebruikt met een hele rits standaard

midi-softsynths. Met hardware heb ik 'm niet gebruikt, omdat er geen standaard midi-uitgang op zit. Daarvoor heb je de optionele Midi Expander nodig. Met gewone vsti's werkt de K-Board Pro 4 als zowat elk ander midikeyboard, behalve dat je pitchbend kunt doen door met je vinger op een toets te wiebelen. Dat alleen is al erg tof, maar verder geen nieuws.

Conclusie

Erg fijn om te zien dat de nieuwe mogelijkheden van mpe in steeds meer producten gebruikt worden. Deze recente toevoeging aan het midiprotocol is immers meer dan een update. Het is een totale herziening van wat midi is. Het vergt alleen nog wel de juiste synthesizers en controllers. De K-Board Pro 4 is daar een zeer fraaie en welkome aanvulling op. Van het merk Keith McMillen zijn er ook wat kleinere controllers die ook mpe ondersteunen en die aanmerkelijk goedkoper zijn. Deze missen dan wel de klasse en het high-end-gevoel van de K-Board Pro 4, waarvoor je dan ook meer betaalt. ■

